

DOMENICO STARNONE

INAQUE

Zviazaní

Preklad Peter Bily

Domenico Starnone

Zviazaní

Ďakujeme vám, že ste si kúpili túto knižku,
lebo dobré príbehy žijú vtedy, keď ich čítame.
Kniha, ktorú držíte v rukách, vyšla aj
vďaka nášmu spojeniu s 582, s. r. o.

582

Domenico Starnone

LACCI

COPYRIGHT © 2014 e 2016 Giulio Einaudi

Editore s.p.a., Torino

TRANSLATION © 2019 Peter Bilý

COPYEDITING Lucia Halová, Jana Šulková

COVER & ILLUSTRATION © Barbora Šajgalíková

SLOVAK EDITION © 2019 Inaque

ISBN 978-80-8207-038-8

ISBN E-BOOK 978-80-8207-039-5

Domenico Starnone

Zviazaní

INAQUE

KNIHA PRVÁ

PRVÁ KAPITOLA

1

Ak si na to zabudol, ctený pán, pripomeniem Ti to: som Tvoja manželka. Viem, že kedysi sa Ti to páčilo a teraz Ti to zrazu prekáža. Viem, tváriš sa, že neexistujem a že som nikdy neexistovala, pretože sa nechceš strápnovať pred intelektuálmi, s ktorými sa stretávaš. Viem, že mať usporiadaný život, musieť sa vrátiť domov na večeru, spať so mnou, a nie s kým sa Ti zachce, by Ti spôsobovalo, že by si sa cítil ako kretén. Viem, že sa hanbiš povedať: pozrite, oženil som sa 11. októbra 1962 ako dvadsaťdvaročný; vidíte, povedal som áno pred kňazom v kostole vo štvrti Stella a spravil som to iba z lásky, nemusel som tým nič naprávať; vidíte, mám isté záväzky, a ak nerozumiete, čo znamená mať záväzky, ste zákerní úbožiaci. Viem to, viem to veľmi dobre. No či chceš, alebo nie, fakty sú takéto: som Tvoja žena a Ty si môj manžel, sme manželia dvanásť rokov – dvanásť rokov to bude v októbri – a máme dve deti, Sandra, narodeného v roku 1965, a Annu, narodenú v roku 1969. Mám Ti ukázať rodné listy, aby si dostal rozum?

Stačilo, prepáč, prehánam. Poznám Ťa, viem, že si dobrý človek. Ale prosím Ťa, len čo si prečítaš tento list, vráť sa domov. Alebo, ak sa na to ešte necítiš, napíš mi a vysvetli, čo sa deje. Budem sa snažiť pochopiť Ťa, sľubujem. Už som si uvedomila, že potrebuješ viac voľnosti, a máš pravdu, ja a Tvoje deti sa posnažíme zaťažovať Ťa čo najmenej.

No musíš mi dopodrobna vyrozprávať, čo je medzi Tebou a tým dievčaťom. Prešlo šesť dní a ani si nezavolať, ani nenapísal, ani si sa neobjavil. Sandro sa ma na Teba pýta, Anna si nechce umyť vlasy, tvrdí, že iba Ty jej ich vieš dobre osušiť. Nestačí prisahať, že Ťa tá pani či slečna nezaujíma, že ju už viac neuvidíš, že Ti na nej nezáleží, že bola iba následkom krízy, s ktorou si sa trápil už nejaký čas. Povedz mi, koľko má rokov, ako sa volá, či študuje, či pracuje, či nerobí nič. Stavím sa, že ona Ťa pobozkala ako prvá. Ty nie si schopný prevziať iniciatívu, viem to, ak Ťa do vecí nevtiahnu, ani sa len nepohneš. A teraz si otrasený, videla som Ti to v očiach, keď si mi povedal: vyspal som sa s inou. Chceš vedieť, čo si myslím? Podľa mňa si si ešte neuvedomil, čo si mi spôsobil. Vieš si vôbec predstaviť, ako sa cítim? Akoby si mi strčil ruku do krku a ťahal a ťahal a ťahal, až kým si mi nevytrhol srdce.

2

Keď si čítam Tvoje riadky, nadobúdam dojem, akoby som bola kat a Ty obeť. Na to Ti však neskočím. Usilujem sa najlepšie, ako viem, snažím sa tak, že si to ani nevieš predstaviť, a obeťou by si mal byť Ty? Prečo? Lebo som trochu zvýšila hlas, lebo som rozbila džbán na vodu? Musíš pripustiť, že som na to mala svoje dôvody. Objavil si sa bez ohlásenia takmer mesiac po tom, čo si odišiel. Pôsobil si pokojne, dokonca láskavo. Pomyslela som si: ako dobre, spamätal sa. Ty si mi však, akoby o nič nešlo, oznámil, že žena, ktorá bola ešte pred štyrmi týždňami nezaujímavá – aspoňže si sa konečne rozhodol dať jej meno, nazval si ju Lidia –, je teraz taká dôležitá, že bez nej nedokážeš žiť. Ak prehliadneme chvíľu, v ktorej si priznal jej existenciu, hovoril si so mnou, akoby šlo o úradné oznámenie, ku ktorému môžem povedať len: dobre, choď si s tou Lidiou, d'akujem, budem sa snažiť zo všetkých síl, aby som Ti nespôsobila ďalšie nepríjemnosti. A len čo som chcela zareagovať, zastavil

si ma, prešiel si k všeobecným rečiam o rodine: rodina v dejinách, rodina vo svete, Tvoja pôvodná rodina, naša. Mala som mlčať a byť dobrá? O to Ti šlo? Občas si smiešny, myslíš si, že stačí prepojiť všeobecné kecy s nejakou anekdotou a všetko sa dá do poriadku. Už mám po krk Tvojich hier. Už neviem koľký raz si mi rozprával – no tentoraz s patetickým tónom, aký zvyčajne nepoužívaš –, ako Ti detstvo zničili zlé vzťahy medzi Tvojimi rodičmi. Použil si dramatickú metaforu, povedal si, že Tvoj otec omotal Tvoju matku ostnatým drôtom a trpel si vždy, keď si videl, ako sa jej železný osteň zabodáva do tela. Potom si prešiel k nám. Vysvetlil si mi, že si sa obával, že ublížiš Sandrovi, Anne a predovšetkým mne, rovnako ako Tvoj otec ublížil vám všetkým, pretože Ťa ešte stále prenasleduje príznak nešťastného muža, ktorý Vás robil nešťastnými. Vidiš, nezabudla som ani jediné slovo. Dlho si s pedantným pokojom táral hlúposti o rolách, ku ktorým sme sa sobášom zaviazali: manžel, manželka, matka, otec, deti; a opísal si nás: mňa, Teba, naše deti, ako kolieska v nezmyselnom stroji, nútené opakovať stále tie isté bezduché pohyby. Pokračoval si a z času na čas si mi citoval nejakú knihu, aby si ma umlčal. Spočiatku som si myslela, že sa so mnou takto zhováraš, lebo sa Ti prihodilo niečo strašné a nedokážeš si spomenúť, kto som: človek s citmi, myšlienkami, vlastným hlasom a nie marionetka Pulcinelly v Tvojom bábkovom divadielku. Až o čosi neskôr som začala tušiť, že si sa usiloval pomôcť mi. Chcel si, aby som si uvedomila, že zničením nášho spoločného života mne a deťom vlastne robíš láskavosť, že nás v skutočnosti oslobodíš a za túto štedrosť Ti máme byť vd'ační. Ach, d'akujem Ti, aký si len ohľaduplný. A urazil si sa, pretože som Ťa vyhodila z bytu?

Aldo, prosím Ťa, popremýšľaj o tom. Musíme sa vážne porozprávať, potrebujem pochopiť, čo sa s Tebou deje. Počas nášho veľmi dlhého spolunažívania si bol vždy nežný ku mne aj k deťom. Uist'ujem Ťa, že sa ani trochu nepodobáš na svojho otca. A nikdy som si nevšimla tú vec s ostna-

tým drôtom, kolieskami a inými hlúpost'ami, čo si vravel. Naopak, všimla som si – to áno –, že v posledných rokoch sa medzi nami niečo zmenilo, so záujmom si si obzeral iné ženy. Veľmi dobre si spomínam na tú z kempu v lete pred dvoma rokmi. Ležal si v tieni, celé hodiny si si čítal. Tvrdil si, že máš toho veľa, nebral si ohľad ani na mňa, ani na deti, študoval si pod píniami alebo vystretý na piesku, písal si. No ak si zdvihol zrak, tak len preto, aby si sa pozrel na ňu. A díval si sa s pootvorenými ústami, ako keď máš v hlave nejasnú myšlienku a snažíš sa ju sformulovať.

Vtedy som si povedala, že predsa nerobíš nič zlé: dievča bolo pekné, očíam sa nedá rozkázať, skôr či neskôr pohľad niekam zabehne. No veľmi som trpela, predovšetkým keď si sa začal ponúkať, že umyješ riady, čo si nikdy nerobil. Pálil si do umyvárne, len čo sa k nej pohla, a vracal si sa, až keď sa vracala ona. Myslíš si, že som slepá, že nič necítim, že som si to nevšimla? Vravela som si: pokoj, nič to neznamená. Zdalo sa mi nepredstaviteľné, že by sa Ti mohla páčiť iná, bola som presvedčená, že ak som sa Ti páčila raz, budem sa Ti páčiť navždy. Verila som, že skutočné city sa nemenia, predovšetkým keď je niekto ženatý. Hovorila som si, že sa to môže stať iba povrchným ľuďom a Ty taký predsa nie si. Potom som si povedala, že sa azda mení doba, veď aj Ty si teoretizoval, že treba so všetkým skoncovať, azda som sa nechala priveľmi uniesť domácimi starosťami, spravovaním peňazí, potrebami detí. Začala som sa tajne obzerať v zrkadle. Aká som bola alebo kým som bola? Dve tehotenstvá ma zmenili málo alebo vôbec, bola som výkonná manželka a matka. No zjavne nestačilo ostať takmer rovnakou, ako keď sme sa spoznali a zamilovali, možno práve to bola chyba, mala som sa aktualizovať, bolo nutné, aby som bola viac než dobrá manželka a skvelá matka. A tak som sa snažila podobať tej z kempingu, dievčatám, aké sa okolo Teba určite točili v Ríme, a usilovala som sa byť viac prítomná v Tvojom živote mimo domu. Pomaly som sa menila, postupne sa začala iná fáza nášho manžel-

ského života, dúfam, že si si to všimol. Alebo nie? Všimol si si to, no bolo to zbytočné? Prečo? Nespravila som toho vari dost'? Ostala som trčať na polceste, nedokázala som sa ostatným vyrovnat' a i napriek všetkej mojej snahe som naďalej bola tou istou osobou? Alebo som to azda prehnaná? Stala som sa priveľmi odlišnou, moja zmena Ťa otravovala, musel si sa za mňa hanbiť, už si ma viac nespoznával?

Pod'me sa o tom porozprávať, nenechávaj ma v nevedomosti. Musím vedieť viac o tej Lidii. Má svoj byt, spávaš u nej? Má, čo si hľadal a čo ja už nemám alebo som nikdy nemala? Zmizol si, všemožne sa vyhýbaš úprimnému rozhovoru so mnou. Kde si? Adresa, ktorú si mi nechal, je rímska, aj telefónne číslo, no píšem Ti a Ty neodpovedáš, telefón nik nedvíha. Čo mám spraviť, aby som Ťa našla – zatelefonovať niektorému z Tvojich priateľov, prísť na univerzitu? Mám vrieskať pred Tvojimi kolegami a študentmi, mám dať všetkým vedieť, aký si nezodpovedný?

Musím zaplatiť elektrinu a plyn. Musím platiť nájomné. Postarať sa o dve deti. Ihneď sa vráť. Majú právo mať rodičov, ktorí sa o nich postarajú vo dne v noci, otca a matku, s ktorými sa naraňajkujú, ktorí ich odprevadia do školy a potom ich prídu vyzdvihnúť. Majú právo na rodinu, domácnosť, v ktorej všetci spoločne obedujú, v ktorej sa dá hrať a robia sa domáce úlohy a trochu sa pozerá televízia a potom sa večeria a znovu sa trochu pozerá televízia a potom si všetci prajú dobrú noc. Povedz ockovi dobrú noc, Sandro, aj ty, Anna, povedzte dobrú noc svojmu otcovi a bez fňukania, prosím. Rozprávka dnes večer nebude, už je neskoro; ak chcete rozprávku, musíte si pohnúť a rýchlo si umyť zuby, ocko vám ju porozpráva, no nie dlhšie ako štvrt'hodinku; potom treba ísť spať, lebo ak nie, zajtra príde neskoro do školy, a aj otec ide skoro ráno na vlak, ak bude meškať do práce, budú mu to vyčítať. A deti – už si nespomínaš? – si utekajú umyť zuby a potom si prídu za Tebou po rozprávku, každý večer, odkedy sme si ich spravili, a tak to má byť, až kým nevyrastú, až kým neodídu a my

nezostarneme. No možno už nechceš zostarnúť so mnou, nechceš vidieť svoje deti vyrastať. Je to tak? Mám pravdu?

Bojím sa. Dom je osamotený a poznáš Neapol, je to hrozné miesto. V noci počujem hluk a smiech, nespím, som vyčerpaná. Čo ak cez okno vojde zlodej? Ukradnú nám televízor, gramofón? Nieкто, kto je na Teba nahnevany, nás v spánku zabije? Je možné, že nechápeš, akú záťaž si mi nechchal na pleciach? Zabudol si, že nemám prácu, že neviem, ako d'alej? Daj si pozor, Aldo, aby mi nedošla trpezlivosť. Lebo potom za to zaplatíš.

3

Videla som Lidiu. Je veľmi mladá, pekná, slušná. Počúvala ma oveľa pozornejšie ako Ty. A veľmi správne podotkla: musíš sa porozprávať s ním, ja s vašim vzťahom nemám nič spoločné. Je to tak, jej sa to netýka, urobila som chybu, že som za ňou šla. Čo mi mohla povedať: že Ty si chcel ju, že si ju zviedol, že sa Ti páčila a stále sa Ti páči? Nie, nie, iba Ty jediný mi môžeš vysvetliť celú situáciu. Ona má devätnásť rokov, čo vie o živote, čomu rozumie? Ty máš tridsaťštyri, si ženatý muž, vzdelaný, máš slušnú prácu, si uznávaný. Je na Tebe, aby si vysvetľoval, nie na Lidii. Napriek tomu si mi po dvoch mesiacoch povedal iba toľko, že už s nami viac nedokáže žiť. Áno? A prečo? So mnou, ako si prisahal, nie je žiaden problém. O Tvojich deťoch sa ne diskutuje, sú to Tvoje deti, je im s Tebou dobre a Tebe, ako si priznal, je dobre s nimi. Takže? Žiadna odpoveď. Vieš iba vyjachtať: neviem, stalo sa. A ak sa Ťa opýtam: máš novú domácnosť, nové knihy, veci, čo Ti patria, odpovedáš nie, nemám nič, je mi zle. A ak sa Ťa pýtam: žiješ s Lidiou, spíte spolu, večeriate spolu, vykrúcaš sa, mrmleš: nie, ale kdeže, stretávame sa, nič viac. Varujem Ťa, Aldo. Nepokračuj so mnou takto, nezvládam to. Každé Tvoje slovo sa mi zdá falošné. Lepšie povedané, ja sa usilujem byť úprimná a to ma ničí, zatiaľ čo Ty mi klameš a tým mi preukazuješ, že si ma už vôbec nevážiš, že ma odmietaš.

Som čoraz viac vydesená. Obávam sa, že to pohrdanie voči mne prenesieš aj na deti, na našich priateľov, na všetkých. Chceš ma izolovať, chceš ma zo všetkého vyradiť. A čo je najpodstatnejšie, chceš zabrániť akémukol'vek pokusu o prehodnotenie nášho vzťahu. Z toho sa idem zblázniť. Ja na rozdiel od Teba naliehavo potrebujem, aby si mi dopodrobna vysvetlil, prečo si ma opustil. Ak ma ešte považuješ za ľudskú bytosť a nie za zviera, ktoré treba odohnať paličou, dlhuješ mi vysvetlenie a musí byť presvedčivé.

4

Teraz je mi už všetko jasné. Rozhodol si sa odpútať, ponechať nás nášmu osudu. Túžiš po vlastnom živote, pre nás v ňom nie je priestor. Túžiš ísť, kam sa Ti zachce, stretávať, koho sa Ti zachce, realizovať sa, ako sa Ti zachce. Chceš za sebou zanechať náš malý svet a vstúpiť so svojou novou ženou do toho veľkého. V Tvojich očiach sme dôkazom, ako si premárnil mladosť. Považuješ nás za chorobu, ktorá Ti bránila rásť, a dúfaš, že bez nás sa z toho dostaneš.

Ak som to správne pochopila, neschvaľuješ, aby som tak často hovorila *my*. No je to tak: ja a deti sme *my*, Ty si teraz len Ty. Tým, že si odišiel, si zničil náš život s Tebou. Zničil si našu predstavu o Tebe, naše presvedčenie o tom, kto si. Spravil si to vedome, naplánoval si to, donútil si nás vziať na vedomie, že to bol iba výplod našej predstavivosti. Takže teraz sme tu ja, Sandro a Anna vydaní napospas mizérii, totálnej neistote a úzkosti, kým Ty si ktoviekde užívaš so svojou milenkou. V dôsledku toho sú moje deti teraz iba moje, viac Ti nepatria. Tvojou vinou sa ich otec stal mojou a ich ilúziou.

No Ty tvrdíš, že chceš i naďalej udržiavať vzťah so svojimi deťmi. Dobre, nemám nič proti, avšak musíš mi vysvetliť, ako si to predstavuješ. Želáš si byť otcom vo všetkých ohľadoch, hoci si ma vylúčil zo svojho života? Túžiš sa starať o Sandra a Annu, venovať sa im bezo mňa? Alebo chceš byť príznakom, ktorý sa z času na čas zjaví a potom mi ich

nechá? Opýtaj sa ich, uvidíš, či im to vyhovuje. Ja Ti môžem povedať iba toľko, že si im náhle vzal niečo, čo považovali za svoje, a preto sú na tom veľmi zle. Sandro Ťa bral ako vzor a teraz je zmätený; Anna nevie, čím sa previnila, no myslí si, že to bolo niečo hrozne vážne a Ty si odišiel, aby si ju potrestal. Takáto je situácia, rob, ako myslíš, ja sa budem pozeráť. No upozorňujem Ťa, že Ti po prvé nedovolím zničiť môj vzťah s nimi a po druhé Ti zabránim ublížiť im ešte viac, než keď si sa vyfarbil ako falošný otcovský vzor.

5

Dúfam, že Ti je už jasné, prečo koniec nášho manželstva znamená aj koniec vzťahu so Sandrom a Annou. Ľahko sa povie: som otec a túžim ním byť aj naďalej. Skutkami si preukázal, že pre deti nie je v Tvojom súčasnom živote miesto, že sa ich chceš zbaviť, rovnako ako si sa zbavil mňa. Ved' kedy si sa o ne naozaj staral?

Toto sú čerstvé novinky, ak Ťa vôbec zaujímajú. Prest'ahovali sme sa, nemala som peniaze na nájomné. Šli sme žiť k Gianne, no je to len dočasné riešenie. Deti museli zmeniť školu, musia si hľadať nových priateľov, Anna trpí, lebo sa už nevída s Marisou, a Ty veľmi dobre vieš, ako ju má rada. Od prvej chvíle Ti bolo jasné, že sa to skončí takto, že ak ma necháš, spôsobíš im kopu starostí a poníženia. Alebo si vari niekedy pohl prstom, aby si tomu zabránil? Nie, myslíš iba na seba.

Sľúbil si Sandrovi a Anne, že s nimi strávíš leto, celé leto, a prišiel si po nich ľahostajný raz v nedeľu, tešili sa. No ako sa to skončilo? Po štyroch dňoch si mi ich vrátil so slovami, že keď ich máš na starosti, cítiš úzkosť, nezvládaš to, a odišiel si s Lidiou. Neukázal si sa až do jesene, vôbec Ťa nezaujímal, aké budú mať prázdniny, kde ich stravia, ako a s kým, nestaral si sa za aké peniaze. Záležalo Ti iba na vlastnom pohodlí, nie na Tvojich deťoch.

No prejdime k nedeľným návštevám. Naschvál prídeš

neskoro, zostaneš iba pár hodín. Nikdy s nimi nejdeš von, nikdy sa s nimi nehráš. Pozeráte televíziu a ony sedia vedľa Teba, čakajú, pozorujú Ťa.

A sviatky? Na Vianoce, Silvestra, Troch kráľov, Veľkú noc si sa ani neukázal. Naopak, deti Ťa prosili, aby mohli byť s Tebou, no vždy si namietal, že ich nemáš kde ubytovať, akoby boli cudzie. Anna Ti nakreslila svoj sen o smrti a dopodrobna Ti ho vysvetlila. Ani brvou si nepohol, nedojalo Ťa to, nepočúval si ju, povedal si len: aké pekné farby. Ožil si iba v hádkach so mnou, potreboval si zdôrazniť, že máš svoj život, že Tvoj život nie je náš, že rozchod je definitívny.

Dnes viem, že sa bojíš. Obávaš sa, že deti oslabia Tvoje rozhodnutie vylúčiť nás zo svojho života, vkliesnia sa do Tvojho nového vzťahu, zničia ho. Preto, drahý môj, iba táraš, keď tvrdíš, že chceš byť i naďalej otcom. Realita je iná: tým, že si sa zbavil mňa, chceš sa zbaviť aj detí. Je zjavné, že kritika rodiny, rolí a iné táraniny boli iba výhovorka. Vôbec nebojuješ proti utláčateľskej inštitúcii, ktorá l'udí redukuje na roly, inak by si si uvedomil, že s Tebou súhlasím, že aj ja sa chcem oslobodiť a zmeniť. Ak by to tak bolo, potom, čo si zničil rodinu, zastavil by si sa nad citovou, ekonomickou a spoločenskou priepasťou, do ktorej nás vháňaš, a ponáhl'al by si sa pochopiť naše pocity a túžby. No nie. Ty sa chceš zbaviť Sandra, Anny, mňa ako l'udí. Vidíš nás ako prekážku na ceste k svojmu šťastiu, vnímaš nás ako pascu, ktorá dusí Tvoju chuť po slasti, považuješ nás za nezmyselný a zhubný odpad. Od začiatku si hovoríš: musím sa dať dokopy, aj keby ich to malo zabiť.

6

Ako príklad používaš schodisko. Vravíš: vieš, ako l'udia kráčajú po schodoch? Nohy idú jedna za druhou, ako sme sa naučili v detstve. No radosť z prvých krokov sa vytrátila. Ako sme vyrastali, formovali nás kroky našich rodi-

čov, našich starších súrodencov, ľudí, s ktorými sme boli previazaní. Nohy sa teraz dvíhajú na základe prijatých návykov. A napätie, radosť z chôdze – všetky emócie sa postupne strácajú spolu s jedinečnosťou kráčania. Hýbeme sa a myslíme si, že pohyb nôh je náš, no nie je to tak, na tie schody s nami vystupuje malý zástup tých, ktorým sme sa prispôsobili, istota v nohách je iba výsledkom nášho konformizmu. Bud' zmeníme krok – uzatváraš – a znovu nájdeme radosť z počiatkov, alebo sme odsúdení na tú naj-sivšiu všednosť.

Zhrnula som to dobre? Teraz Ti môžem povedať svoj názor? Je to hlúpa metafora, vieš nájsť aj lepšie, no i tak Ti ju uznám. Zvyčajným obrazným spôsobom si mi chcel dať najavo, že kedysi sme boli šťastní, no potom sa toto šťastie podrobilo rituálom, ktoré na jednej strane umožnili dňom, mesiacom a rokom plynúť bez priveľkých problémov, no na druhej strane udusili nás aj deti. Výborne. Teraz mi však musíš vysvetliť, čo príde. Chceš povedať, že ak by to šlo, rád by si sa vrátil o pätnásť rokov späť, no keďže návrat nie je možný a slasť začiatkov je silná, neostáva Ti nič iné ako začať odznova s Lidiou? Toto chceš povedať? Ak áno, mám pre Teba novinku. Aj ja už dlhšie cítim, že niekdajšia radosť z nášho vzťahu upadla. Aj ja si už dlhšie myslím, že sme sa zmenili, že naša premena ubližuje nám, Sandrovi, Anne, že riskujeme spolužitie mučivé pre nás aj pre deti. Aj ja sa už dlhšie obávam, že spoločne iba prežívame a vychovávame deti, konáme proti nám a proti nim, a teda by bolo lepšie, keby som Ťa opustila. Ale ja, ja, si na rozdiel od Teba nemyslím, že kl'úče od pozemského raja sa stratili Tvojou vinou a že je pre mňa lepšie zviazať sa s niekým menej zmäteným. Ja Vás nepotláčam, ja nepopieram Vašu existenciu, hoci by som sa tým oslobodila. A potom je tu otázka, ako sa oslobodiť? Vytvorením ďalšieho páru a ďalšej rodiny, ako to robíš Ty s Lidiou?

Aldo, prosím, nehraj sa so slovami, som vyčerpaná, poslednýkrát sa Ťa pokúsím presvedčiť, aby si dostal rozum.

L'utovať minulosť je hlúpe, rovnako hlúpe je neustále sa utiekať k novým začiatkom. Tvoja túžba po zmene má jediné možné riešenie: nás štyroch – mňa, Teba, Sandra, Annu. Je našou povinnosťou urobiť spoločne nový krok vpred. Pozri sa na mňa, skutočne sa na mňa pozri, prosím, vnímaj ma, keď sa pozeráš. Nie som nostalgická. Pokúšam sa vyjsť Tvojimi mizernými schodíkmi vlastným krokom a chcem ísť dopredu. No ak mne ani deťom nedáš žiadnu inú možnosť, obrátim sa na súd a požiadam, aby boli deti zverené výhradne do mojej starostlivosti.

7

Konečne si spravil jednoznačný krok. Nepohol si brvou nad rozhodnutím súdu, nepohol si prstom, aby si bojoval o rolu otca, na ktorú sa toľko odvolávaš. Prijal si, že sa o deti budem starať iba ja, a vôbec Ti nedochádza, že by Ťa mohli potrebovať. Zložil si mi na plecía ich životy, oficiálne si ich vytrhol z toho svojho. A kto mlčí, ten svedčí, takže maloletí sú teraz zverení mne. *S okamžitou platnosťou.* Bravó, som naozaj hrdá na to, že som Ťa milovala.

8

Zabila som sa. Viem, že by som mala napísať „pokúsila som sa zabiť“, ale to nie je presné. V zásade som totiž mŕtva. Myslíš si, že som to spravila, aby som Ťa donútila vrátiť sa? Preto si sa neukázal v nemocnici ani len na päť minút? Obával si sa, že sa ocitneš v bezvýchodiskovej situácii? Alebo si mal strach, že sa budeš musieť pozeráť na to, čo si spôsobil?

Panebože, naozaj si slabý a zmätený, bezcitný a povrchný, presný opak toho, čo som si o Tebe dvanásť rokov myslela. Teba nezaujímajú l'udia a ani to, ako sa menia, ako sa vyvíjajú. Ty ich len využívaš. Dávaš im priestor, iba keď Ťa stavajú na piedestál. Viažeš sa k nim iba vtedy, ak Ti

udelia prestíž a rolu hodnú Teba, iba pod podmienkou, že Ťa budú chváliť a zabránia Ti vidieť, že v skutočnosti si prázdny a vydesený z vlastnej prázdnoty. Vždy keď sa tento mechanizmus zasekne, vždy keď ľudia získajú odstup a pokúsia sa rásť, Ty ich zničíš a ideš ďalej. Nikdy sa nezastavíš, stále potrebuješ byť v centre diania. Vraj preto, že chceš byť mužom svojej doby. Túto svoju posadnutosť nazývaš angažovanosť. Ach, pravdaže, angažuješ sa, zaiste, podieľaš sa, až priveľmi. No v skutočnosti si pasívny, preberáš myšlienky a slová z kníh, čo letia, a potom ich používaš, podliehaš konvenciám a trendom určeným naozaj vplyvnými ľuďmi, medzi ktorých chceš čo najskôr preniknúť. Nikdy nie si sám sebou, veď kedy si aj bol, ani nevieš, čo to znamená. Sústred'uješ sa len na to, aby si sa chopil príležitostí, keď sa naskytnú. Keď Ti v Ríme ponúkli miesto univerzitného asistenta, hneď si tam nastúpil. Prišla vlna študentských protestov a v tej chvíli si sa začal venovať politike. Tvoja matka, ktorá Ťa držala nakrátko, zomrela, a keďže som stála pri Tebe v úlohe Tvojej priateľky, vzal si si ma. Splodil si deti, ale iba preto, že si bol manžel a zdalo sa Ti nutné byť aj ocom, veď tak to chodí. Do cesty Ti prišlo slušné dievča a v mene sexuálneho oslobodenia a rozbitia rodiny si sa stal jej milencom. Takto budeš pokračovať už navždy, nikdy sa nestaneš tým, čím chceš byť, ale tým, čo sa Ti naskytne.

Počas celého tohto strašného obdobia – troch rokov trápenia – som sa Ti snažila pomôcť. Vo dne v noci som sa namáhala a premýšľala o sebe, chcela som, aby si sa snažil aj Ty. Nevšimol si si to. Počúval si ma len na pol ucha a som si takmer istá, že moje listy si ani nečítal. Zatiaľ čo ja som pripúšťala, že rodina človeka dusí a že roly, ktoré nanucuje, nás ničia, a následne som sa mimoriadne snažila prísť na podstatu vecí a menila som sa, menila som sa vo všetkom, vyvíjala som sa, Ty si si to ani nevšimol, a ak si si to aj všimol, hnusilo sa Ti to, unikal si, ničil si ma pár slovami, pohľadom, gestom. Samovražda, môj drahý, to len

potvrdila. Zabil si ma už dávno, nie v mojej role ženy, ale ako ľudskú bytosť, ktorá sa nachádzala vo svojom najplnšom a najúprimnejšom období. Takže som prežila, teraz je zdokumentované, že som ešte nažive, no pre mňa to nie je šťastie, to sotva, ale pre moje deti áno. Tvoja neprítomnosť, Tvoj nezáujem aj v tomto trápení mi dokázali, že keby som zomrela, aj tak by si si šiel svojou cestou.

9

Odpovedám na Tvoje otázky.

V posledných dvoch rokoch som pracovala na rôznych miestach a zvyčajne za pár drobných, vo verejnej správe aj v súkromnom sektore. Iba odnedávna mám stabilné zamestnanie.

Náš rozchod bol potvrdený štátnymi orgánmi a deti boli zverené do mojej opatery, svedčia o tom papiere, ktoré si podpísal. Nevidím potrebu ďalších krokov.

Peniaze, ktoré posielaš, dostávam pravidelne, hoci som Ťa o nič pre seba a pre svoje deti nežiadala. V rámci svojej ekonomickej situácie sa ich snažím nemíňať a odkladám ich pre Sandra a Annu.

Televízor je už nejaký čas pokazený, prestala som platiť koncesionárske poplatky.

Píšeš, že cítiš potrebu obnoviť vzťah s deťmi. Tvrdíš, že už prešli štyri roky, bolo by teda možné čeliť problému pokojne. Ale čomu tu treba čeliť? Vari si túto svoju potrebu presne nedefinoval, keď si odišiel a ukradol nám život, keď si nás opustil, lebo si nezniesol tú zodpovednosť? V každom prípade som im Tvoju žiadosť prečítala a rozhodli sa, že sa s Tebou stretnú. Pripomínam Ti – pre prípad, že by si na to zabudol –, že Sandro má trinásť rokov a Anna deväť. Sú ubití pochybnosťami a strachom. Nekomplikuj im to ešte viac.